

Skriver masteroppgave i Etiopia

Internasjonalisering utgjør en vesentlig del av Universitetet i Bergen sin strategiplan. Institutt for klinisk odontologi har gjennom flere år vektlagt mellomkulturell kommunikasjon og internasjonal mobilitet i utdanningsløpet for tannlege- og tannpleierstudenter – gjennom blant annet å opprette samarbeidsavtaler med odontologiske institusjoner over hele verden.

Avtalene har tradisjonelt inneholdt bestemmelser om rammevilkårene for utveksling av studenter på tremånedersbasis, siden dette er innenfor lånekassens bestemmelser om tilskudd til utenlandsopphold.

Ved inngåelse av slike avtaler sammenlignes blant annet studieplanene for å forsikre seg om at disse progresjonsmessig er nokså like. Dette forhindrer store ekstratiltak, fordi studentene kan gå rett inn i den kliniske undervis-

ningen dit de kommer. Men, ikke alle tannlegehøyskoler passer inn i et slikt opplegg. Universitetet i Addis Abeba er et universitet som Institutt for klinisk odontologi har lange og gode relasjoner til. Foreløpig er ikke studieplanen i odontologi godt nok strukturert for et lengre utvekslingsopphold der, men læringsutbytte for norske studenter er uten tvil til stede. Det ble derfor bevilget midler for en 10 dagers reise til Etiopia for tre studenter som skulle gjøre datainnsamlingen til sine masterprosjekt der.

«Gråt vårt elskede land»

Etiopia ligger i Øst-Afrika, på Afrikas horn. Etter at Eritrea ble selvstendig, har ikke Etiopia lenger noen kystlinje. Men – naturen, historien og kulturmangfoldet gjør likevel landet til en perle.

Flere gamle kulturminner fra tidligere høykulturer gjenspeiles i de til sammen ni verdensarvområder – mest

kjent er klippekirkene i Lalibela. En tur med båt fra Tanasjøen nedover Nilens begynnelse – med flodhester gispende i sivet – er en uforglemmelig opplevelse. Den over tre millioner gamle fosilen Lucy, som regnes for å være det eldste, kjente eksemplaret av menneskeslekten, kan beskues på museet. Sammen med Haile Selassies grav utgjør disse hovedattraksjonene i hovedstaden Addis Abeba.

Internasjonale og norske misjons- og bistandsorganisasjoner har arbeidet i Etiopia i en årrekke. Men, Etiopia skårer fortsatt svært dårlig på de fleste levekårsindekser. I følge FN er 41 prosent av befolkningen underernærte, 39 prosent lever i ekstrem fattigdom og 57 prosent av befolkningen regnes å være analfabetar. Gjennomsnittsalder for inngåelse av giftermål er 16,5 år for kvinner – noe som gjør kvinnene til ofre og tapere. Tørkekatastrofer oppstår nokså regelmessig med påfølgende humanitære katastrofer. Landet hadde 16 millioner innbyggere i 1950, dette steg til 40 millioner på midten av 1980-årene. I dag har Etiopia cirka 100 millioner innbyggere og opplever igjen alvorlig matmangel. Beregninger viser at Etiopia vil ha 190 millioner innbyggere i 2050. Det sies at Etiopia er på vei mot demokrati, men det nåværende regimet har blitt beskyldt for omfattende brudd på menneskerettighetene.

Universitetet i Bergen har hatt prosjekter i Etiopia i nærmere 50 år. Det beror kanskje på tilfeldigheter – men er nok først og fremst en kombinasjon av faglige interesser, personlige relasjoner, entusiasme og en god porsjon optimisme fra ildsjeler (1). Et stort og omfattende leppe-kjeve-ganespalteprosjekt er blitt behørig omtalt ved flere anledninger (2). I regi av UiB har man utdannet personer med kompetanse innen plastisk kirurgi, kjeveortopedi og logopedi og fått på plass et tverrfaglig

Fra den offisielle åpningen i februar 2017. I fremste rekke sees leder av Tannlegehøyskolen Wondwossen Fantaye, Norges ambassadør til Etiopia, Andreas Gaarder, og dekan Nina Langeland, Universitetet i Bergen.

Tradisjonell etiopisk kaffeseremoni

kompetansesenter for behandling av disse pasientene.

Dental fluorose er et problem i deler av Etiopia. Enkelte steder i Rift Valley er fluorinnholdet i drikkevannet så høyt, at man ikke bare får flekker på tennene, men også knokkelforandringer på grunn av økt kalktetthet. Forskere fra Bergen har i flere år kartlagt

forekomsten av fluor i drikkevannet og foreslått egnete tiltak (3,4).

I 2005, etter initiativ fra Rolv Tindlund, begynte ideen om å stable på beina den første tannlegehøyskolen i Etiopia. En utrettelig innsats fra Tindlunds side har resultert i at det er sendt mangfoldige containere fullastet med godt brukbart tannlegeutstyr fra Uni-

versitetet i Bergen til Etiopia. Likevel, det skulle gå noen år før School of Dentistry, Addis Ababa University offisielt ble åpnet – dette skjedde først i februar 2017. Representanter fra Universitetet i Bergen og Den norske ambassaden var stolt til stede.

Tannlegeutdanningen i Addis Ababa har støttet på mange problem og ingen kan hevde at den holder europeisk standard når det gjelder for eksempel røntgenapparat, steriliseringsrutiner, ferdighetscenter etc. Utstyr fra Bergen ligger ennå innpakket i plast da man ikke helt forstår hvordan utstyret skal monteres, benyttes og ikke minst vedlikeholdes. Penger er et problem. Skolen opplever en kronisk og smertefull mangel på helt elementære, dentale materialer – i så stor grad at det styrer behandlingsvalget (- ekstraksjon fremfor restaurasjon).

Studentprosjektene

I løpet av den uken besøket varte, deltok de norske studentene på seminarer, forelesninger og i klinikken på lik linje med de øvrige studentene. Lunsjen ble inntatt i skolens kantine – utomhus. I tillegg fremførte de en forelesning om hvordan det er å være tannlegestudent

Norske studenter på klinikken.

Studentene besøker 3,5 millioner år gamle Lucy, trolig det eldste, kjente eksemplaret av menneskeheten.

i Norge. Stor stas da de i samme forelesning delte ut melkesjokolader fra Norge formet som små hjerter.

De tre studentene hadde alle forberedt sine prosjekt hjemme før de tok av sted til Afrika sammen med sine veiledere.

Marie Yndestad: Hun gjennomfører en komparativ undersøkelse med studenter fra Addis Ababa University og Universitetet i Bergen. Målet er å studere hvordan informasjon tolkes og har innvirkning på klinisk beslutninger i ulike kulturelle kontekster. Som

intervjuskjema til tannleger i privat praksis. Samme undersøkelse er gjort i Norden og resultatene av undersøkelsen vil bli kanalisert tilbake til Etiopia.

Christine Winther: Prosjektet handler om valg av behandling for gitte kasus. Et spørreskjema med anamnese og kliniske bilder ble forelagt siste års studenter. Samme studie er tidligere utført i Norge og man ønsker å undersøke om beslutningene samsvarer i de to landene. Trolig vil man se en høyere forekomst av foreslåtte ekstraksjoner, da dette fortsatt er en mye vanligere

modell brukes røntgenbilder som viser forskjellige alvorlighetsgrader av rotresorpsjon. Studenter i Addis og Bergen får samme forelesninger i forkant av studien.

Randi Songnmæs

Aamot: Ved tidligere besøk var det avdekket rutiner for det vi følte var uansvarlig bruk av antibiotika. Bakterier som er resistente mot antibiotika er et alvorlig og økende problem i hele verden. Feil bruk av antibiotika kan føre til utvikling av resistente bakterier. Får en pasient en infeksjon med en resistent bakterie, vil det vanskeliggjøre infeksjonsbehandlingen og i verste fall kunne ha et dødelig utfall. Prosjektet går ut på å undersøke retningslinjer, holdninger og prosedyrer for profylaktisk bruk av antibiotika i tannlegepraksis i Etiopia. Det var fremstilt spørreskjema til sisteårsstudenter samt

behandlingsform for delvis destruerte tenner enn i Norge.

Konklusjon

Vi har i ettertid sett at det er knyttet bånd mellom studentene i de to landene. Det pågår en faglig og sosial kommunikasjon via internett og det arbeides med å skaffe midler for at studenter fra Etiopia kan få besøke vårt land. Å skrive sin masteroppgave basert på kortere besøk i fremmede land, har tidligere ikke vært vanlig. Vi mener at denne type interkulturell og internasjonal samhandling vil kunne bidra til perspektiv, forståelse og forbedring i begge leire.

*Gunhild Vesterhus Strand,
Universitetet i Bergen,
Wondwossen Fantaye,
University of Addis Ababa,*

*Asgeir Bårdsen,
Universitetet i Bergen*

Referanser

1. Tindlund R. En lang ferd mot målet. *Nor Tannlegeforen* 2016, 116: 620–7.
2. Gravem, PE. *Plastikkirurgi I Etiopia*. I: Hove LM (red). *Institutt for kirurgiske fag 60 år 1946–2006*, Inst.for kirurgiske fag UiB 2007; 405–426.
3. Wondwossen F. *Dental fluorosis in Ethiopia: An assessment of dental fluorosis and relation to dental caries as well as the social acceptance of fluorotic teeth in rural and urban areas*. Thesis, UiB, 2005.
4. Tekle-Haimanot R, Melaku Z, Kloos H, Reimann C, Fantaye W, Zerihun L, Bjorvatn K. *The geographic distribution of fluoride in surface and groundwater in Ethiopia with an emphasis on the Rift Valley*. *Sci Total Environ*. 2006 Aug 15; 367(1): 182–90. Epub 2005 Dec 19.